

Kezdjük mi állatvédő egyesületek azzal, hogy tagjainkat felkérjük arra, miképp se pénzért ne vegyenek, se ajándékba ne fogadjanak el rabmadarat, vagy lánczos kutyát, vagy egyéb szabadságától és társaitól megfosztott állatot és ajánljuk a legmelegebben, hogy ne feledjék el soha, miképp az állatok épp úgy éreznek és szenvednek, mint az emberek, hogy létjoguk éppen oly szent a jó és igazságos ember előtt, mint az emberé és hogy az állatokra is ép úgy illik, mint az emberre a mondás, amelyet ezen előadás kezdetén is hangsúlyoztam:

A szabadság az élet, a fogság, meg az egyedüllét — a halál, a folytonos halál.

Az állatvédelem és a napi sajtó.*)

WERTHER ALVIN-től.

Minden küzdelemben, melyet valamely erős és szívós ellenféllel szemben folytatunk, a legfontosabb az, hogy hatalmas szövetségesekre tegyünk szert és ezeket minden megengedhető és lehető eszközökkel megtartani és erősen magunkhoz fűzni iparkodjunk.

Az állatvédő-egyesületek, a magasabb művelődési szintáj ezen előőrsei, működésükben egy előítélettel, egy oly ellenféllel találják szemben magukat, melynek passiv ellenállása nagy hatalmat jelent és melyet legyőzni csak a lényének megfelelő módon lehet, és sokakat kínosan érint az a körülmény, hogy oly tényező, melynek segélye és közreműködése a legnagyobb fontossággal bírna, — e tényező törekvéseinkkel szemben jobbra közönyösen, sőt egyes kivételes esetekben, még rosszakaratulag is viselkedik. E hatalom, vagy jobban mondva, nagy hatalom, melynek szövetsége törekvéseinkre nézve a legfontosabb jelentőségű lenne: — a napi sajtó.

A dolognak legkitartóbb megfontolását, az eszmecsereket, a legmegerőltetőbb fáradozásokat sem szabad sajnálnunk, mert ezek csekély áldozatok lesznek azon eredménnyel, díjjal szemben, melyet kivivünk, ha sikerül legalább részben megnyernünk a sajtó közreműködését; természetes azonban, hogy e sikerért folytatott fáradozásainkban elveink sértetlenségét főn kell tartanunk.

Az egyesületi közlőnyök, az időnként tartott nyilvános felolvasások — bár az utóbbiak igen fontosak — még csak meg sem közelítik, hatásukat tekintve, a napi sajtó széleskörű befolyását és csak a napi sajtó közreműködése szüntetheti meg az olyan előítéleteket, milyen p. o. az a banális és idétlen megjegyzés az állatvédelem ellen, hogy előbb az összes emberek baján kell segíteni. Pedig bizony a részvétnek, ha igazi és hamisítatlan akar lenni, általánosnak, az összes élő lényekre kiterjedőnek kell lennie és «a nemes, szociális, társadalmi ösztönök és érzelmek csak akkor keletkezhetnek, ha széles alapra támaszkodó részvét létezik».

*) A XII. nemzetközi állatvédelmi kongresszuson elfogadott vezéreszmék-

Csak a napi sajtó közrehatása folytán virradhat föl a legtöbb emberben, a nem messze eső jövőben, azon meggyőződés hajnala, hogy az állatvédő-egyesületek az általános művelődésre irányuló munkában a legüdvösebb munkásságnak képviselői és mítsem óhajtanak vágyó szívvvel jobban mint azt, hogy minél előbb fölöslegsek legyenek. A napi sajtó együtt működése mellett a vallás-oktatásnál is a kedélynemesítésre a megfelelő figyelmet fordítanak.

Ha a sajtó nem lenne egyszerűen passzív nézője törekvéseinknek, akkor már régen odadobták volna a kinzó kamrákból származott undorító muzeumtárgyak közé azon törvényeket, melyek csak a nyilvános és botrányt keltő módon okozott állatkinzásokat büntetik; akkor azt sem tartanák szűk látkörű korlátozásnak, érzelgősségnek, ha az állatvédő merészkedik az élve boncolás ellen kikelni, vagy ha az állatok leölésénél a korlátlanul kötelező megelőési reform szükségét hangsúlyozza. Ha közreműködnék a napi sajtó, már régen a mult idők emlékei közé tartoznék azon nagy megkülönböztetés is, melyet a törvényhozás és közvélemény oly sokféle vonatkozásokban megállapít a házi és a vadon élő állatok között és akkor Anglia is, mely — legegyszerűbben meg az állatvédelemre vonatkozó törvényeket — sok tekintetben joggal nevezhető az állatvédelmi törekvések ünnepe honának, nem lenne egyuttal klasszikus talaja, a középkor viszonyai közé inkább illő parforce-vadászatoknak és más állatelesigázásoknak.

Legyenek megemlítve itt a hova-tovább általánosabbá váló «dijlövészetek», a távlovaglások és a galamblövészetek is.

Nemcsak a lovak nyomorék alakjai, a kocsisok otrombaságai és durvaságai által eszközölt tulterhelések tűnnének el csakhamar az utcákról, hanem az emberi részvét és a szépérvék ellen intézett azon merénylőtetek is, miket a lovakon alkalmazott szemellenzővel, a lófark angolos lemetzésével és a merev fejtartást eszközölő fékkel a lovaknál naponként elkövetnek. csakhamar ezek a jó izlésnek megfelelő, helyes irányu intézkedések váltanak föl.

Ha a sajtó szövetségese lenne az állatvédő-egyesületeknek, a közönség is csakhamar megvetéssel fordulna el a vadállatok ketreczében, a circuszokban és a tingl-tangl helyiségekben idomított állatokkal (sőt dresszírozott gyermekekkel is) bemutatott azon látványosságoktól, melyek a dresszura nyomában járó intenzív iszonyt keltenek föl.

Észak-Afrikában és Nyugat-Ázsiában a fűrjeket a londoni inyenczek asztalának kielégítése végett fogdossák össze; az élve szállított szegény áldozatok nagyobb része utazás közben nyomorultán elvesz, másrészt e tömeges összefogdosás megzavarja a természet háztartásának egyensúlyát és a rovarok elszaporodásának csapását idézi föl. Az átvonuló enéklő madarak, tömeges kiirtása Dél-Európában inyenczkedési czélokra, a madaraknak fatalis és különösen Németországban divatozó törrel-vadászása, a szép tollazatu madaraknak pusztítása a divat szeszélyeinek kielégítése czéljából stb. stb., mind ezeket a sajtó nagyobb részvétele bizonyára korlátozná csakhamar, valamint e nagy hatalomnak hatása és

befolyása is érezhetővé válnék a madárvédelemről szóló törvény szigorubbá tétele tekintetében.

Sőt a strassburgi libamáj-pástétomokkal is felhagytak volna, ha szélesebb körökben ismeretes lenne az ott divó hajmeresztő hizlaló mód. Egyébként a semmi esetre sem helyeselhető hizlalási kegyetlenkedésekkel eléggé találkozunk másutt is, bár nem oly nagy mértékben. Jean Paul éppenséggel nem túloz, midőn így ír: «Irgalmas Egek! Az állatok mily sok kínzási óráiból gyűjti össze az ember a nyelvnek egyetlen ünnepi, lakmározási percét!»

Bizonyára senki sem vonhatja kétségbe, hogy a napi sajtó közreműködése mennyire előmozdítaná az állatvédelem és ennek útján az általános ethikai haladás különböző terén az eredményeket, míg másrészt az is bizonyos, hogy e sikereket hasonló mértékben még akkor sem közelíthetjük meg, ha az egyesületekre jobbra nagy anyagi áldozatokkal járó állatvédelmi kiadványokat jelentékenyen megszorítjuk, mert ezek, néhány kivételes esettől eltekintve, leginkább azok kezébe szoktak jutni, kik többé-kevésbé már ugyanis meg vannak nyerve az állatvédelem céljaira, holott éppen az lenne a legfontosabb dolog, hogy lassanként a közönyösök azon tömegét vonjuk be az állatvédelem törekvéseinek körébe, mely ezentől távol áll és mely a nagy többséget képezi.

Több egyesület ambícióját talán elkedvetlenítőleg érinti azon gondolat, mely szerint az egyesületek szüntessék meg saját organumukat és az így megtakarított összeget fordítsák azon célra, hogy pontosan megállapított időközökben, valamely elterjedt s igen olvasott napilap álljon rendelkezésünkre; de a szent és általános részvét eszméinek minél terjedtebb körökben való népszerűsítése ez áldozatra méltó lenne. Ez esetben az évi jelentések terjedelmesebbek is lehetnének és esetleg oly cikkelyeket is tartalmazhatnának, melyek közvetlenül nem vonatkoznak a jelentés körére és melyek a napilap keretébe kevésbé illenének bele.

Ilyetén intézkedésen kívül az egyesületi tagokat föl kellene világosítani, hogy a csekély tagdíj-illetékek befizetésével még korántsem meritik ki kötelességük teljét, hanem egyéb, az egyesület érdekeiben teendő fáradozásaikon kívül, arra is kell törekedniök, hogy az összes sajtóra hatást gyakoroljanak, a mi az egyesületi tagok szívós kitartása és az ügynek szívükön való viselése által bizonyára nem eredménytelen, sőt igen fontos lenne, mert egy napilapnak egyesületi közeggé való megnyerése csak akkor eredményezhetné a legnagyobb sikert, ha a többi nem maradna egészen közönyös.

Az állatvédelmi eszmék nyilt és föltétlen hívei voltak Mózes, Salamon, Jézus, Sirach, szent Pál, Talmud, Buddha; a költők közül Shakespeare, Goethe, Schiller, Herder, Lessing, Lamartine, Cartelli, Auerbach; a zenehős Wagner; a művészek közül: Defregger, Werner, Kaulbach, Rajnold Begas; a philosophusok közül: Aristoteles, Kant, Schopenhauer, Hartmann; a tudományok legnagyobbjai, mint milyenek: Newton, Helmholtz, Hyrtl, Rokitszky, Artl, Pettenkofer, Hermann, Schmarda, Macaulay, Bentham

Jeremias, Gneist, Gregorovius, Hommel, Strausz Dávid; a legjelentékenyebb parlamenti vezérferfiak és pedig a magyarok közül: Apponyi Albert gróf; hadvezérek és katonai tekintélyek, mint milyenek Nagy Frigyes, Moltke, Blumenthal gróf, Bülow; Manning bíboros, Schreiber dr., Kopp dr., Thoma Antal, Binder dr., érsekek; Stumpf dr., Hefele dr., Weyland dr., Koruna dr., Drobe dr. Rampf dr., Redner dr., Dingelsted dr., püspökök; Brückner dr. tanár, prépost és fősuperintendens és Landsteiner dr. prépost és mindazon kö.ükben, hol van érzék az általános részvét iránt.

A rendelkezésemre álló tér szüke nem engedi meg, hogy a többi, jobbára magas állásu kiváló férfiak neveit felsoroljam. kik a nevezettekhez hasonlóan, határozottan az állatok védelme mellett foglaltak állást és most szabad legyen végül csak azon jelentékeny szavakat idéznem, miket Victória, Anglia királynője mondott: «Az nem lehet valódi civilizáció, mely Istennek néma és segélytelen teremtményeit kizárja az emberek irgalmából és részvételéből».

Még oly nagy hatalomnak is, mint milyen a napi sajtó, csak becsületére válhatik, ha a fölhozottak értelmében közreműködik. Bar csak minél előbb és minél teljesebben csatlakoznék Goethének azon nézetéhez, melyet ez egyszerű szavakban hirdetett: «Az emberiségnek teszünk szolgálatot, ha az emberiségnek szolgálunk».

Nos tehát, arra kérem a tisztelt kongresszust, hogy vegye figyelembe, miszerint a század bötesőjénél állunk és minden erőnket össze kell szednünk, hogy a jövő század számára egy derék örököszt hagyjunk hátra. Ehhez pedig a napisajtó közrehatására van szükségünk miért is megbeszélésre és elfogadásra ajánlom:

I. a) Minden állatvédő-egyesület, melynek viszonyai megengedik, jusson megállapodásra a működési területén legközelebb létező valamely igen olvasott, nagyon elterjedt napilap szerkesztőségével az iránt, hogy e napilap, pontosan meghatározandó és lehetőleg egymáshoz közeleső idő-zakokban, egy bizonyos tért bocsásson az egyesület rendelkezésére, melyet az illető egyesület az állatvédelemre vonatkozó cikkekkel pontosan betölteni fog.

b) A mennyiben a tagok kívánják és ez kivihető, az egyesület vezérlo emberei egyezzenek meg a napilapoknak az I. a) pont alatt említett szerkesztőségeivel az iránt, hogy azon lapokat, melyekben az egyesület részéről küldött cikkelyek foglalvák, határozott számu példányokban az egyesület számára, a tagok között leendő szétosztás végett, megküldjék az egyesületnek.

II. Az egyesület tagjai előtt folyton hangoztatni kell közreműködésuk fontosságát és őket is különösen föl kell szólítani, hogy lehetőleg hassanak a napilapokra azon czéloból, hogy a közönyös vagy talán még ellenséges érülettel is viseltető lapokszáma mindinkább kevesebb legyen. Nagyon természetes, hogy e tekintetben az egyesület tisztviselőinek jó példával kell a tagok előtt járniok.

III. Esetleg a sokaktól olvasott lapok összes példányai mellé, időszakonként röpiratokat is lehetne mellékelni.

IV. Az állatvédő-egyesületek évi jelentései a nyilvános helyiségekben is kiteendők.